

Ons Nederlandsche volk is van huis uit schijnbaar aangelegd.

Zeer juist schrijft Dr. A. A. van Schelven in zijn lezing proefschrift:

Het Hollandsch volkarakter heeft steeds een sterk seculierisch aangelegd gehad. Door zijn valsche onafhankelijkheids-voel aan den eenen kant, door het in de religie de zaken a coëur noemen aan de andere zijde, is het spoedig bereid, vooral als de kennis der waarheid gering is, om van den rechten weg te dwalen, 't zij links, 't zij rechts. De 16de eeuw was in dat opzicht niet anders dan de tegenwoordige. Herhaaldelijk wordt er door verschillende personen over geklaagd.

Ook in onze dagen mag die klacht wel worden herhaald. Er is ook nu een op de spits gedreven onafhankelijkheidsgevoel. Leiders erkent men niet. Men roept om leiders en als ze er zijn, breekt men aanstonds hun invloed. Men wil op elk terrein zijn persoonlijk denken, voelen en streven ten volle uitleven.

Verwondering.

De „Leidsche Kerkbode" schreef deze dagen:

Omlangs zagen we, dat Christus de menschen, die tot Hem komen, kent. Dat Hij de diepste schuilhoeken van hun hart weet, eer zij Hem een blik er in gunnen. Hij „weet, wat in den mensch is".

Loch lezen we ook ergens, dat Jezus zich verwonderde over het ongeloof van de menschen (Marcus 6:6).

Laat ons het eerlijk belijden: dat lijkt tegenstrijdig. Jezus kent de menschen door en door; en hij verwondert zich vanwege hun ongeloof. Hoe kan Hij, die de vijandschap in haar algemeene en bijzondere opdragingsvormen doorziet, verwonderd zijn over het ongeloof?

Wij slaan hier voor het diepe verschil tusschen Christus en ons. Hij is zonder zonde; wij niet. Wij raken aan de dingen gewend, omdat we aan God ontwend zijn. Indien wij dicht bij God leefden, zouden we nooit den sleutelmoment loopen; want de dingen om ons heen openbaren ons de spraak van God. Een kind, dat altijd weer een wonder hoort in het spreken van zijn Vader, zal ook telkens weer een wonder vinden in elke tegenwoordige spraak, die zijn Vader ontmoet. Waarom raken wij aan vloeken gewend? Omdat wij taalmen kunnen zingen met een slapende hoofd. Aan het goede raken wij gewoon; en daarom aan de berooving van het goede, de zonde. Jezus kan dat niet; Gods goedertierenheid is hem „elken morgen nieuw", zooals de bijbel zegt. En daarom is hem ook nieuw elke indrag van het „ongedierten volk" in de baan van Gods goedertierenheden. Wij, dagmenschen, zeggen tot ons zelf: waar de doorgronding begint, daar eindigt de doorgronding; kennis is leven; want het is heerschen. Omdat wij onze kennis door strijd veroveren moeten en in dien strijd zo zwak zijn, daarom ontaken we vreugdevuur bij elke „overwinning", en dan zeggen we: we weten weer iets, dus we vieren onze vrijheid. Jezus zegt: ik weet weer iets, dus ik heb weer mijn gebondenheid. Wij verdringen het ene door het andere. Jezus verdringt niets, want elke indruk dien hij heeft, is hem een afdruk van Gods heiligen vinger, een zegel dat de Vader op hem zet; woe hem, als hij achteloos er niet op let. Wij, zondaren, onttrekken alle dingen aan God; we halen de zonde niet van anderen op, want we halen te wet niet van boven af. Daarom adderen wij in de sfeer van het betrekkelijke; daarom staan zelfs geestelijke „leiders" recht op, die den maatstaf van het absolute verwerpen en van het eigenlijk aan alle zedelijke daad vooraf te stellen alternatief (dat ons werk of uit God of uit den duivel is) zich met opzet ontdoen, door het aan de ergernis en den spot der onverwonderden prijs te geven tot in zotte rijmen toe. Daarom kunnen wij zonder verwondering voorbijgaan aan den sterrenhemel en een draaiorgel, aan een spinnweb en een keek. Daarom kunnen we zonder verwondering voorbijgaan aan een kerk en een kerkcheuring, aan een kerkeraad en een tegenkerkeraad, aan blijven en heengaan. Maar Jezus haalt alles van anderen op of van boven af. Hij ziet achter de sterren God en verwondert zich, dat elke liedjeszanger in de openlucht psalm 8 negeert: wat is de mensch? Omdat hij zijn van God gevulde tafel elken morgen nieuw vindt, daarom treft hem ook elke lacune. In een wereld, die scheef staat en krom trekt, gaat Zijn zuivere ziel altijd verwonderd, omdat ze altijd recht staat en alles recht trekt. De menschen verwonderen zich als er een lichtstroom is; zeg: een lichtstraal door een donkeren nacht. Jezus verwondert zich veel meer over de lichtbundels, die de zon den heelen dag over de aarde werpt. Zóó verwonderen de menschen zich om de uitzondering, doch Jezus om den regel; dus ook om elke inbreuk op den regel.

O, wie den hemel in wil, moet het „aardsch gewenel" in en om zich zeer verwonderen. Hij moet als een vreemde door de wereld gaan, juist door ze recht in de oogen te zien. Christus is ons exemplaar en onze verlosser; want hij doet, wat wij verzuimen: hij maakt van het gewone een wonder en van het wonder het gewone.

Omdat de herinnering aan deze gedachten ook voor den kerkelijken strijd van tegenwoordig iets te zeggen heeft, geef ik dit deel van het artikel ook hier; dat ik mijzelf citeer, worde voor dezen keer vergeven.

Over de uitspraken van ds S. P. Vermeer.

Dr. C. Bouma schrijft in het „Geref. Kbl. v. Dr. en Overijssel" over ds S. P. Vermeer:

Bij het woord der Synode, in haar open brief gezegd: „Wij hebben de Confessie op een bepaald punt toegepast", heeft deze broeder met niet te miskennen virtuositeit gehaald de volgende lieflijke beschuldiging: „Assen is seculier, casuïstisch, quantificeerend, mechaniseerend, d.i. geestdoodend." Zulk een hoogdravende tirade is even ondoordacht

als onjuist. Assen is seculier, d.w.z. de Gereformeerden, die zich aan haar besluiten houden, zijn van Kerk nu secte geworden.

Weet ge, waaruit dat volgt? De Vermeer geeft ook het bewijs. Jammer, om nu concreet te blijven, men heeft De Gerekken c.s. niet veroordeeld om een verschil in beginsel, maar om een verschil in de toepassing van een beginsel. De Synode zegt tot degenen, die dezelfde principes met haar aanvaarden, maar die op een bepaald punt in een bepaald geval, mogelijk tot een andere toepassing der gemeenschappelijk aanvaarde beginselen zeggen te zullen komen, zij zegt tot hen: gaat uit!

Dus: eenzelfde beginsel kan verschillend worden toegepast, zóó, dat twee belijders, die beide beweren, dat beginsel te zijn toegegaan, in de toepassing vlak tegenover elkander kunnen te staan.

Men kan dus, om een voorbeeld te nemen, uit een zelfde punt twee verschillende loodlijnen neerlaten, in een zelfde vlak, die een hoek van sommige graden met elkaar maken.

Om de lengte van een der zijden te berekenen in een rechtzijdigen driehoek kan men het theorema van Pythagoras zóó toepassen, dat die lijn tien, maar ook zóó, dat ze twintig meter is.

Het beginsel der Sabbatsheiliging kan zóó worden toegepast, dat op den Sabbat alle arbeid, die niet noodzakelijk is, verboden en nagelaten wordt, maar ook wel zóó, dat alle arbeid, ook de niet noodzakelijke, geoorloofd is.

Maar naar de meening van De Vermeer moet de toepassing van de beginselen worden overgelaten aan iedereen behalve aan de Synode der Gereformeerde Kerken. En als ze beginselen toepast, zie, dan is ze seculier geworden en heeft ze de Kerken den weg der secte opgevoerd.

Men weet niet, in welk opzicht in het schrijven van dezen collega de verwarring het grootste is. Van secte heeft hij, als deze meening werkelijk de zijne is, een hopeloos wanbegrip. Secte heeft met toepassing van beginselen niet het minste te maken. Secte is, om een der vele definities te noemen, afwijking der Kerk op grond van valsche leer. Laat De Vermeer op grond dezer definitie et eens over nadenken, of Assen of Amsterdam het meest het karakter van secte vertoont.

Verder maakt De Vermeer niet het minste onderscheid tusschen belijdenis, waarover de Synode van Assen heeft gesproken, en wat wij beginselen noemen.

K. S.

BOEKBESPREKING.

Zondagsschooluitgaven.

Nijkerk — G. F. Callenbach.

In het schrijven, dat de boekjes vergezelt, zegt de heer Callenbach, dat hij het genoeg heeft zijn zondagsschooluitgaven ter bespreking toe te zenden. Nu, wederkerig is het een genoegen, een zeer groot genoegen zelfs, ze te ontvangen. Als ge deze keurig gecartonneerde en over het algemeen keurig geïllustreerde boekjes aanziet, komt de gedachte onmiddellijk bij u op: wat moet het kind verrukt zijn, als het zulk een mooi boekje krijgt. In den catalogus lezen wij van een recent van het vorig jaar: In de wijze van uitgave overtreffen de boekjes van Callenbach alle andere, een ander schreef: Ze zijn nog altijd de beste en bieden de grootste keuze; en nog een ander: Callenbach spant op het gebied der zondagsschooluitgaven de kroon. Met deze lofspraken zijn wij het volkomen eens. De verzameling is ook dit jaar in één woord: prachtig! Behalve dat de heer Callenbach een serie nieuwe uitgaven voegde bij zijn reeds groote verzameling, breidde hij deze nog meer uit door den aankoop van het zondagsschooluitgavenfonds van de firma Kirchner. Zoo werd de vermeerdere dit jaar 62 uitgaven. Als ge deze 62 voegt bij de ruim 300 boekjes en boeken, waarvan zijn catalogus getuigt, dan is het woord op zijn pas: „Voor elke zondagsschool biedt mijn catalogus dus een bijzonder ruime keuze". Het gaat niet aan, de boekjes afzonderlijk na te gaan. Wij raden de besturen der zondagsscholen ernstig aan, de Winterbloemen spoedig aan te vragen, en de boekjes te lezen, om tot een keuze te komen; dat zal niet moeilijk vallen. Men zoekt bij voorkeur uit, die een ernstigen ondertoon hebben. Legt men sommige als wat oppervlakkig op zij, de meesten zijn bruikbaar, en verscheidenen zijn zeer aanbevelenswaardig.

J. D. WIELENGA.

J. van Andel, „Vragen en Antwoorden over de Bijbelsche Geschiedenis".

Nijkerk — G. F. Callenbach.

De tweede druk van dit ruim 90 bl. groote boekje begroeten wij met vreugde. Willem van Andel schreef in den eersten druk in 1894: „De bedoeling is niet zoozeer om feiten en verschijnselen onder de aandacht te brengen, als wel een band om dezen te leggen, door aan te wijzen, dat er een geschiedenis in de geschiedenissen verborgen is; den samenhang aller gebeurtenissen wil het aanwijzen, en den gang aller dingen naar een gemeenschappelijk doel". Een hoog ideaal; maar ds van Andel heeft het bereikt. Het is een prachtig leerboekje, maar het veronderstelt een grondige kennis van de Bijbelsche geschiedenis bij den catechisant. De blinde vragen zijn dikwijls voor hem te moeilijk om te beantwoorden; daar zal de catechist bij te pas moeten komen. Ja, het boekje zal over het algemeen een degelijke voorbereiding vragen, om de les met vrucht te behandelen; en daardoor is het te meer aanbevelenswaardig. Jammer, dat het nu ter aankondiging wordt gezonden, daar alle catechisaties aan den gang zijn en hun leerboekjes gekozen hebben. Wij kunnen echter van harte aanraden eens een exemplaar aan te vragen; het schijnt mij toe, dat het de voorkeur heeft boven de behandeling der Gewijde Geschiedenis door ds Landwehr, al is dit laatste gemakkelijker en behandelend het verschillende feiten breder; in het boekje van ds van Andel komt de geschiedenis der koningen van Israël er b.v. heel karig af. Den heer Callenbach zouden wij in overweging willen geven het boekje te cartoonneren, en het dan voor denzelfden prijs, nl. 45 ct., beschikbaar te stellen.

J. D. WIELENGA.

„De Goede Weg"

Leiden — Maarsmansstraat 8.

„De Goede Weg" is het Maandblad der commissie voor stadsevangalisatie van de Gereformeerde kerk te Leiden. Het is netjes uitgegeven; een nieuwerwetsch (in den goeden zin van het woord) hoofd staat boven het blad, dat bij eenig nauwkeurig beschouwen de bedoeling duidelijk maakt: het wijzen van den goeden weg aan den moedeloos en machteloos neergezonken reiziger. De inhoud schijnt ons geschikt voor het doel. Al vertoont het blaadje een plaatselijk karakter, toch is het wellicht voor andere plaatsen bruikbaar. Wij kunnen aanraden eens een nummer bij de administratie aan te vragen, zoo men over verspreiding van een evangelisatieblad denkt. Tevens kan men de uitgave steunen door een steunabonnement van f 1 per jaar.

J. D. WIELENGA.

Tekstuitgave van den Zondagsliederenbundel. Per stuk 50 ct.

De Nederlandsche Zondags-Boekhandel te Den Haag, die het reeds vroeger besproken boek „Soemba" namens den Zondagsstudie-Raad uitgaf, zond ook deze tekstuitgave van den liederenbundel in het licht. Menigeen heeft den bundel zelf, maar het gaat niet aan, voor elk lid van het gezin dien bundel aan te schaffen. Daarvoor is deze tekstuitgave geschikt. Bij getallen is de prijs nog veel minder. Het boekje van ruim 100 bl. is op uitstekend papier gedrukt en van een keurigen omslag voorzien.

J. D. WIELENGA.

„Goud, Wierook en Myrrhe". Bijbelsch Dagboek, door K. Schilder, Geref. pred. Delft — W. D. Meinema.

Volgens aangenomen regel moet ik dit werk zelf aankondigen bij de lezers van „De Reformatie". Hetgeen ik bij dezen doe.

De verschijning is nog niet verder gevorderd dan tot de eerste aflevering, die 32 bladzijden plus voorwerk beslaat. De andere afleveringen zullen, zoo God wil, regelmatig volgen.

Wat het boek zelf betreft, het is een bijbelsch dagboek. De een meent, dat zulk een boek allereerst voor de huiselijke, gemeenschappelijke, godsdienstoefening moet geschreven zijn; de ander wil het ook reserveeren voor hen, die voor zich zelf alleen dagelijks iets lezen willen, dat hen met de Schrift alleen doet zijn.

Dit dagboek wil niet den een afstoeten ter wille van den ander, omdat beide oprattingen haar recht hebben en ieder mensch en ieder gezin in dezen eigen wegen volgen moet.

Er zijn er ook, die eenzaam zijn. Zij klappen hun bijbel niet zoo gauw dicht als de doorsnee-pater familias.

Aan hen heb ik niet het minst gedacht. Wat in het algemeen het verschijnsel der dagboeken betreft: onder ons pleegt men, zooals ik ter inleiding schreef, een dagboek, ook wanneer het zich aandient als „bijbelsch dagboek", te onderzoeken op dit punt: of het ook den bijbel „verdringt".

En wie een bijbelsch dagboek schrijft, met de bedoeling, den bijbel nader tot ons leven te helpen brengen, kan over de in dit onderzoek zich uitsprekende begeerte en over de handhaving van den daarin geldig gemaakten eisch zich slechts verblijden.

Ook geeft de erkenning van het recht van den bijbel, als het zóó wordt opgeëischt, hem een gevoel van rust.

Want hij weet, dat het alleen maar aan de lezers liggen kan, als zij hun bijbel laten verdringen. Wie toch den bijbel liefheeft met sterke en zuivere liefde, zal de plaats der Heilige Schrift niet laten innemen door iets anders. En omgekeerd, — wie een dagboek toelaat, den bijbel van zijn plaats te nemen, die heeft zonder twiifel in zijn eigen leven de rechte plaats der eere aan den bijbel nog niet geschenken.

Daarom maakt de auteur van dit boek zich ook niet bevreemd, dat hij den bijbel bij één van zijn lezers zal „verdringen". De macht van de Heilige Schrift is daarvoor te groot.

Hij zal zich alleen verheugen, als dit werk voor elken dag iets geven kan, waarin de bijbel opnieuw wordt aangedrongen aan verstand en geweten.

Om deze bedoeling bevorderlijk te zijn, is niet een rooster aangebracht voor de dagelijkse bijbel-lezing. De huiselijke opening der Heilige Schrift blijve een zaak van het gezin, waarbij de eigenaardige omstandigheden hun recht van spreken mogen behouden.

Slechts is bij elk dag-stuk aangegeven welk gedeelte van het aangegeven hoofdstuk zou te lezen zijn ter inleiding in het verband van wat voor iederen dag werd opgemerkt, of ook tot nadere toelichting daarvan. Elk dag-stuk wordt besloten met een cursief gedrukt zin, die als leidende gedachte of conclusie van overweging wordt gegeven.

In hoofdzaak is de gang van het kerkelijk jaar eenigszins gevolgd, al kan daarvan natuurlijk geen getrouwe weerspiegeling gegeven worden, zoolang voor de meerderheid der groote christelijke feesten niet een vaste datum is gevonden.

Misschien kan niemand levendiger dan de auteur van een dagboek betreuren, dat voor de groote christelijke feestdagen behalve Kerstfeest, geen vaste datum nog bestaat. Het feit, dat Paschen kan verlopen tusschen 22 Maart en 25 April, maakte het bij het schrijven van dit boek een bijzondere moeilijkheid, trouw te blijven aan den gang van het kerkelijk jaar. Er is evenwel naar gestreefd.

Voor de feestdagen, die geen vasten kalender-datum hebben, is een afzonderlijke dagtekst aan het eind van het boek geschreven. Hetzelfde geschiedde voor den denktag van den jaardag van het hoofd van den staat, omdat een schrijver van een dagboek, zelfs al rekent hij niet op een lang leven van zijn geschrift, toch niet de mogelijkheid moet rekenen, dat het staatshoofd nog korter zou kunnen leven dan zijn boek.

De titelkeuze is een resultaat van theologische, taalkundige, zielkundige en typografische overwegingen.

In het boek zijn 12 platen opgenomen; voor elke maand een. Het dagstuk van iederen eersten dag der maand sluit zich bij de illustratie aan. Aan het eind van de verschij-